Voorstel aan college en raad

Nummer:	02430000163036
Datum:	3 september 2024
Opsteller:	M. Lensen
Portefeuillehouder:	Wethouder M. Pijnenburg
Onderwerp:	subsidie Stichting Stadsmuseum Harderwijk 2024 en 2025 ten behoeve van verbouwing Marius van Dokkum Museum

Het college van B&W besluit:

1. een (garantie)subsidie te verlenen aan de Stichting Stadsmuseum Harderwijk als bijdrage in de kosten van de verbouwing van het pand Academiestraat 14 te Harderwijk, bestemd als nieuwe huisvesting voor het Marius van Dokkum Museum, ter hoogte van € 230.000,- in 2024 en een nog nader te bepalen bedrag, echter niet meer dan € 230.000,- in 2025, onder nog nader te bepalen voorwaarden en verplichtingen, mits de raad de hiervoor benodigde financiële middelen beschikbaar stelt;
2. de raad voor te stellen een bedrag van twee keer € 230.000,- beschikbaar te stellen ten behoeve van de subsidiëring van een deel van de kosten voor de verbouwing van het pand Academiestraat 14 te Harderwijk, bestemd voor de herhuisvesting van het Marius van Dokkum Museum en deze kosten te dekken uit de Algemene Reserve;
3. na de beschikbaarstelling van de benodigde middelen, de raad op de hoogte te houden omtrent de subsidieverlening en de subsidievaststelling.

Aanleiding

Het Stadsmuseum Harderwijk en het Marius van Dokkum Museum vallen beide onder de Stichting Stadsmuseum Harderwijk. Naast het belang van deze musea voor onze inwoners en voor bezoekers (en daarmee voor de ondernemers in de binnenstad[1]), neemt de Stichting Stadsmuseum Harderwijk ook een centrale positie in binnen het culturele en economische netwerk van Harderwijk.

De structurele gemeentelijke subsidie aan de Stichting Stadsmuseum Harderwijk heeft uitsluitend betrekking op het Stadsmuseum Harderwijk (hierna te noemen SMH). Het Marius van Dokkum Museum (hierna: MvDM) kan financieel op eigen benen staan, en genereert zelfs zoveel inkomen, dat normaal gesproken een dotatie van het MvDM aan het SMH kan worden gedaan. Daarmee wordt de aanspraak op structurele gemeentelijke subsidie voor het SMH relatief laag gehouden.

Zowel het SMH als het MvDM mogen zich verheugen in structureel hoge en nog stijgende bezoekers-aantallen (in 2023 in beide musea ruim 153.000 bezoekers, waarvan 130.000 betalende bezoekers). Daarbij moet worden vermeld, dat het MvDM zeer laagdrempelig is en met name ook mensen die in de regel niet snel een museum bezoeken, met kunst weet te verbinden. Ook in die zin past het MvDM heel goed bij Harderwijk.

De huidige huisvesting van het MvDM (de voormalige Snijkamer) is echter niet berekend op deze aantallen bezoekers. Met grote regelmaat leidt dit tot onwenselijke omstandigheden: lange wachttijden bij de entree en bij de lift, minder goed zicht op de kunstwerken, gevaarlijke situaties op de smalle, steile trappen. Dit doet de reputatie en daarmee op langere termijn de aantrekkingskracht van het MvDM geen goed. De mogelijkheden om groepen bezoekers te ontvangen en om nieuwe doelgroepen aan te spreken zijn nihil. Sterker nog: het museum moet (groepen) bezoekers nu weigeren en afraden naar Harderwijk te komen.

[1] Uit recent onderzoek bij kleinere en middelgrote musea in de regio Gooi en Vechtstreek en bij het Dordrechts Museum blijkt, dat bezoekers gemiddeld een bedrag van € 40,- tot € 45,-. per persoon besteden bij de ondernemers in de vestigingsplaats van die musea (dus exclusief entreegelden en bestedingen in de museumwinkel en de eventuele horecavoorziening in het museum). Stadsmuseum Harderwijk en het Marius van Dokkum Museum bieden geen eigen horecavoorziening anders dan een kop koffie of thee. In deze musea actief wordt verwezen naar de horeca in de binnenstad van Harderwijk. Het lijkt daarom aannemelijk dat de bestedingen van bezoekers van deze musea bij de ondernemers in de binnenstad van Harderwijk in dezelfde ordegrootte liggen.

Daarnaast wordt het pand langzamerhand te klein voor alle kunstwerken die Marius van Dokkum maakt en vraagt de toename in bezoekersaantallen om een professionalisering van het basisteam.

Om ook in de toekomst de hoge bezoekersaantallen goed te kunnen ontvangen, heeft de Stichting Stadsmuseum Harderwijk voor het MvDM een ander onderkomen gezocht en gevonden in het leegstaande pand Academiestraat 14 (rijksmonument en eigendom van de Stichting Burgerweeshuis). Voor het aanpassen van dit pand aan het gebruik als museum is een forse investering vereist.

Naast diverse fondsen die de Stichting Stadsmuseum Harderwijk voor dit doel heeft aangeschreven (onlangs ontving de Stichting een substantiële bijdrage van de Stichting Vriendenloterij van € 700.000,--) dan wel nog zal benaderen, doet de Stichting ook een beroep op de gemeente. Eén van de voorwaarden van de bijdrage van de Vriendenloterij is, dat deze bijdrage maximaal 50% van de benodigde middelen mag zijn, de instelling moet de andere 50% zelf verwerven.

De Stichting heeft een aanvraag ingediend voor een subsidie ten behoeve van de verbouwing van Academiestraat 14 voor een bedrag van € 230.000,- in 2024 en voor eenzelfde bedrag in 2025. Dit tweede bedrag wordt aangevraagd in de vorm van een garantstelling met een inspanningsverplichting van de zijde van de Stichting om voldoende middelen uit landelijke dan wel regionale fondsen te verwerven. Wanneer en voor zover de Stichting Stadsmuseum Harderwijk hierin niet slaagt, zal zij de gemeente verzoeken het ontbrekende deel bij te passen, tot een maximum van € 230.000,--. Hierin ligt besloten enerzijds de eis van de kant van de gemeente, dat de Stichting Stadsmuseum Harderwijk zich inspant om een zo groot mogelijk bedrag van deze tweede € 230.000,-- elders te verwerven, anderzijds de in de aanvraag uitgesproken intentie van de Stichting om dat daadwerkelijk te doen. Het is echter wel nodig om nu het besluit te nemen om twee keer € 230.000,- te verlenen. Alleen dan voldoet Stichting Stadsmuseum Harderwijk aan de subsidievoorwaarden van de Stichting Vriendenloterij om 50% zelf te verwerven.

Verbouwing pand Academiestraat 14

Het pand academiestraat 14 moet worden verbouwd om het geschikt te maken als museum. Het pand is een beschermd rijksmonument. Het oorspronkelijke verbouwingsplan voorzag in een nieuwe inbouw, waarbij er vanuit werd gegaan, dat het bestaande monumentale casco in een goede bouwkundige staat was. In de voorbereiding van de verbouwplannen en vergunningsaanvraag is het pand gestript en zijn alle plafonds en voorzetwanden uit de jaren tachtig van de vorige eeuw verwijderd. Tijdens het verwijderen van deze onderdelen bleek dat de oude (monumentale) vloerbalken en het muurwerk in een zeer slechte staat zijn. Vloerbalken zijn verrot en het metselwerk van (buiten)muren ligt deels los. Het pand is nu voor de veiligheid gestut. Het verbouwingsplan moet worden aangevuld/uitgebreid met een restauratieplan van het casco. Dit veroorzaakt vertraging in de voorbereiding op de vergunningsaanvraag, bouwvoorbereiding en in het bouwproces. De restauratie van het casco valt onder de verantwoordelijkheid van de eigenaar, Stichting Burgerweeshuis. De (forse) kosten van de restauratie komen daarmee ook ten laste van Stichting Burgerweeshuis. Deze extra kosten maken geen onderdeel uit van deze subsidieaanvraag en andere subsidies die Stichting Stadsmuseum al heeft ontvangen of gaat verwerven.

Proces en timing

Het was de intentie van het college deze aanvraag in een eerder stadium aan de raad voor te leggen, maar het proces rondom de verbouwing van het pand Academiestraat 14 (en daarmee ook de behandeling van de subsidieaanvraag) heeft door externe factoren, waaronder de hierboven beschreven onvoorziene omstandigheden rond het pand, behoorlijke vertraging opgelopen. Daarnaast bleek, dat de voorgenomen subsidieverlening staatssteunproof dient te worden gemaakt, een juridisch en praktisch complex proces.

Het college heeft besloten om, hangende deze zaken, de raad alvast te verzoeken de benodigde middelen beschikbaar te stellen, zodat de raad alvast op de hoogte is en de voorbereiding van de verlening intussen doorgang kan vinden.

Het college realiseert zich, dat dit voorstel wordt aangeboden parallel aan de ombuigingsvoorstellen. Desondanks acht het college, gezien het belang van het MvDM voor de inwoners, de ondernemers en het imago van Harderwijk, dit een aanvraag die we als gemeente graag willen honoreren.

Kader
Dit voorstel valt binnen het kader van het Kunst- en Cultuurbeleid Harderwijk 2022-2025[2]: “Onze musea zijn succesvol en van grote betekenis voor de aantrekkelijkheid van Harderwijk voor eigen inwoners, maar met name ook voor bezoekers” en “De stad en de musea versterken elkaar” (p.22).
Het voorstel valt ook binnen het kader van de Binnenstadsvisie Harderwijk 2031[3], met een cultuurfocus op het gebied rond het Kloosterplein en een sterke infrastructuur van culturele instellingen.

Alternatieven
Een alternatief zou zijn om de subsidieaanvraag af te wijzen. Omdat de bijdrage van de gemeente cruciaal is voor het kunnen uitvoeren van de aanpassingen aan het nieuwe pand, en daarmee voor de verhuizing van het MvDM naar de ruimere behuizing, zou daarmee het voortbestaan van het MvDM op het spel worden gezet. Dat zou een gemis zijn voor cultuur in Harderwijk én voor de Harderwijkse middenstand. Naar verwachting zouden als gevolg van het op afzienbare termijn wegvallen van het MvDM de bezoekersaantallen voor het SMH eveneens teruglopen. Gezien de aantrekkingskracht van het MvDM op het toerisme in Harderwijk en de aanzienlijke spin-off die de beide musea hebben op de horeca en de middenstand van de binnenstad, zou deze alternatieve benadering van de subsidieaanvraag ongewenste gevolgen hebben (zie hiervoor ook voetnoot 1).

Beoogd effect
Met dit besluit wordt beoogd het MvDM in optimale vorm te behouden voor Harderwijk.

Argumenten
Beslispunt 1:
1 Het MvDM heeft een dermate cultureel, maatschappelijk en economisch belang voor Harderwijk dat een extra subsidie gedurende een korte periode, ten behoeve van een fysiek noodzakelijke aanpassing aan de hogere bezoekersaantallen, een goede investering voor de Harderwijkse samenleving is. Deze investering, die de uitbreiding van het museum mogelijk maakt, kan op de lange termijn leiden tot een verlaging van de structurele subsidie aan de stichting Stadsmuseum.
2 De Stichting Vriendenloterij heeft een aanzienlijke bijdrage van € 700.000,-- gedaan in de aanpassingskosten voor het pand. Deze bijdrage is weliswaar noodzakelijk voor het laten doorgaan van de verbouwing, maar op zichzelf daarvoor niet voldoende. Bovendien is een voorwaarde voor het ontvangen van deze bijdrage dat ook andere fondsen worden geworven voor de financiering van het project.
De bijdrage van de gemeente is daarom in dit proces noodzakelijk, in elk geval de eerste tranche van € 230.000,-- en mogelijk ook (een deel van) de tweede tranche voor eenzelfde bedrag.
3 Daaruit volgt dat, zonder de extra gemeentelijke subsidie de bijdrage van de Vriendenloterij hoogstwaarschijnlijk moet worden terugbetaald, en daarmee de voortgang van de verbouwing en dus ook de verhuizing van het MvDM naar het nieuwe pand niet kunnen doorgaan.
4 Wellicht is niet het gehele gevraagde bedrag noodzakelijk. De Stichting Stadsmuseum Harderwijk heeft aangegeven zich te zullen inspannen om, als alternatief voor de tweede tranche van € 230.000,-- , fondsen bij derde partijen te zullen werven, zodat de tweede helft van het vrij te maken maximale subsidiebedrag slechts zal worden aangesproken indien en voor zover de Stichting er niet in is geslaagd deze tweede tranche op een andere wijze te genereren.
5 Als de raad het gevraagde budget beschikbaar stelt, zal het college de subsidieaanvraag behandelen.

---

[2] Te raadplegen via https://harderwijk.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/99effecf-0e53-4539-9a15-9946a85c6527 (vijfde bijlage bij agendapunt 9)
[3] Te raadplegen via https://harderwijk.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/e1773e3c-4e92-4c63-b320-8706697c9a42 (vierde bijlage bij agendapunt 7)

De subsidieverlening zal zorgvuldig worden voorbereid. Alle relevante feiten en omstandigheden zullen daarbij worden betrokken en afgewogen. De subsidie zal dan onder andere staatssteunproof worden gemaakt.

Beslispunt 2
1 Voor het aan de gemeente gevraagde bedrag is geen alternatieve dekking in onze begroting voorhanden.
2 Het toekennen van de subsidie uit gemeentelijke middelen raakt het budgetrecht van de raad.
3 Onttrekkingen uit de Algemene Reserve is een expliciete bevoegdheid van de raad.

Beslispunt 3
1 Het is van belang de raad te informeren over de besluitvorming. Zo kan de raad haar controlerende taken goed uitvoeren, mede in het licht van motie 20230706 7III, betreffende subsidies van meer dan € 50.000,--.

Omgevingswet
Voor de verbouwing van Academiestraat 14 is een omgevingsvergunning vereist.

Financiën
Kanttekening: Dit besluit wordt genomen zonder integrale afweging van middelen of actuele financiële positie (doorgaans bij de kadernota/begroting). Daarnaast staat de financiële positie van gemeente Harderwijk momenteel onder druk. Dit besluit zal de ombuigingsopgave wellicht verhogen, doordat dekking uit de Algemene Reserve betekent dat het surplus daalt en deze ruimte niet meer kan worden ingezet voor de structurele opgave dan wel de ratio weerstandsvermogen onder 1,0 zakt en er keuzes moeten worden gemaakt om deze te herstellen.

Duurzaamheid
Bij de verbouwing van Academiestraat 14 worden tevens maatregelen genomen om het pand te verduurzamen. Zo wordt het pand geïsoleerd en is men voornemens om het pand te verwarmen met een hybride warmtepomp.

Communicatie
N.v.t

Uitvoering
N.v.t.

Evaluatie
N.v.t.

Bijlagen
1. Subsidieaanvraag Stichting Stadsmuseum ten behoeve van het Marius van Dokkum Museum
2. Achtergrondinformatie Stadsmuseum en Marius van Dokkum Museum
3. Groeikansen Stichting Stadsmuseum Harderwijk
4. Marius van Dokkum Museum Bidboek
5. Begroting bij de subsidieaanvraag
6. Raadsbesluit.